

CABINET CYNGOR GWYNEDD

Dyddiad y cyfarfod:	11 Gorffennaf, 2023
Aelod Cabinet Perthnasol:	Cynghorydd Berwyn Parry Jones
Swyddog Cyswllt:	Steffan Jones, Pennaeth Priffyrdd, Peirianeg ac YGC
Rhif ffôn cyswllt:	32400
Teitl yr Eitem:	Mabwysiadu Llawlyfr Cynnal Priffyrdd

Adroddiad i gyfarfod Cabinet Cyngor Gwynedd

1. CAIS AM BENDERFYNIAD

- 1.1 Bod y Cabinet yn mabwysiadu'r Llawlyfr Cynnal Priffyrdd sydd wedi'i gynnwys yn Atodiad 1.

Pwrpas y Llawlyfr yw i:

- sicrhau cysondeb o ran sut mae'r Cyngor yn cynnal ei ffyrdd sirol,
- sicrhau bod y Cyngor yn mabwysiadu dull sy'n seiliedig ar risg o gynnal ei ffyrdd sirol drwy ystyried, ymysg pethau eraill, hierarchaeth y ffordd a'r trefniadau ar gyfer arolygu a thrwsio,

2. Y RHESWM DROS YR ANGEN AM BENDERFYNIAD

- 2.1 Sicrhau bod gweithdrefnau cynnal asedau priffyrdd presennol y Cyngor yn cydymffurfio â'r canllawiau cenedlaethol diweddaraf (gweler Adran 3 isod).
- 2.2 Bod y newidiadau a gynigir gan yr Adran i hierarchaeth rhwydwaith priffyrdd Gwynedd a'r trefniadau arolygu a thrwsio priffyrdd yn cael eu mabwysiadu.

3. CYFLWYNIAD

- 3.1 Mae gan awdurdodau priffyrdd lleol ddyletswydd benodol o dan y Ddeddf Priffyrdd 1980 i gynnal eu ffyrdd. Serch hynny, er gwaethaf eu hymdrechion gorau, mae awdurdodau'n wynebu hawliadau neu gamau cyfreithiol gan unigolion sy'n ceisio profi nad ydynt yn cydymffurfio â'r ddyletswydd hon er mwyn cael iawndal ariannol.
- 3.2 Cyhoeddwyd amryw o godau ymarfer cenedlaethol dros y blynyddoedd i annog arferion gorau ac i fabwysiadu gweithdrefnau rheoli asedau sy'n cymryd agwedd fwy cyfannol at gynnal rhwydweithiau priffyrdd ac felly amddiffyn awdurdodau rhag hawliadau neu gamau cyfreithiol.

- 3.3 Yn unol â'r argymhellion yn y cod ymarfer a oedd yn bodoli ar yr adeg, sef *'Well-maintained Highways, Code of Practice for Highway Maintenance Management 2005'*, cyhoeddodd y Cyngor ei Gynllun Rheoli Asedau Priffyrdd ym mis Gorffennaf 2010 er mwyn rhagnodi sut yr oedd yn bwriadu rheoli ei ffyrdd sirol. Ystyriwyd bod Cynllun Rheoli Gwynedd yn gynhwysfawr ac o flaen ei amser, ac ychydig iawn o awdurdodau priffyrdd eraill oedd wedi mabwysiadu cynllun tebyg ar y pryd.
- 3.4 Mae'r Cynllun wedi cyflawni ei bwrpas dros y blynyddoedd, nid yn unig fel canllaw dyddiol ar sut i gynnal ffyrdd y sir ond hefyd i amddiffyn y Cyngor rhag hawliadau trydydd parti ac achosion llys. Rhwng y 1af o Ebrill 2016 a'r 1af o Ebrill eleni, bu i'r Cyngor dderbyn 343 o geisiadau hawlio trydydd parti ac mae wedi llwyddo i amddiffyn 294 ohonynt; cyfradd llwyddiant o bron i 86%. Mae hyn yn cymharu'n ffafriol iawn ag awdurdodau priffyrdd eraill ac mae'r Rheolwr Cydlynu Risg ac Yswiriant yn rhoi hyn i lawr i gadernid y Cynllun.
- 3.5 Fodd bynnag, cyflwynwyd cod ymarfer newydd yn 2016, sef *'Well-managed Highway Infrastructure: A Code of Practice'*. Roedd y cod newydd yn hyrwyddo mabwysiadu dull rheoli asedau integredig o gynnal priffyrdd yn seiliedig ar sefydlu lefelau lleol o wasanaeth trwy reoli ar sail risg.
- 3.6 Er mwyn sicrhau bod pob awdurdod lleol yng Nghymru yn cydymffurfio â gofynion y cod newydd, comisiynodd Cymdeithas Syrfêwr Sirol Cymru (CSSC) ymgynghorwyr arbenigol i lunio dull sy'n gyson yn genedlaethol o ymdrin â'r canllawiau newydd. O ganlyniad, yn hytrach na chael un Cynllun Rheoli Asedau Priffyrdd i ddiffinio sut maen nhw'n rheoli eu rhwydweithiau ffyrdd (yn debyg i Gynllun Rheoli presennol y Cyngor), argymhellodd CSSC fod pob awdurdod yn cyhoeddi cyfres o ddogfennau sy'n cefnogi eu dull o reoli eu hased priffyrdd. Mae'r Llawlyfr Cynnal Priffyrdd yn un o'r dogfennau hyn.
- 3.7 Mae Llawlyfrau Cynnal Priffyrdd yn nodi sut mae cynghorau yn cyflawni eu dyletswyddau fel yr awdurdod priffyrdd; yn cadarnhau'r dulliau a ddefnyddir i sicrhau bod y risg i ddefnyddwyr y rhwydwaith priffyrdd yn cael ei fonitro a'i reoli'n briodol, a sicrhau cysondeb o ran sut y mae safonau'n cael eu gweithredu. Er mwyn cyflawni'r rhain i gyd, cynigiodd CSSC fod awdurdodau'n ymgymryd â'r canlynol:
- Sefydlu hierarchaeth rhwydwaith
  - Sefydlu trefn arolygu
  - Sefydlu trefn trwsio
  - defnyddio risg i ddylanwadu ar sut y caiff y gyllideb ei dyrannu
- 3.8 Roedd gan y Cyngor eisoes hierarchaeth rhwydwaith, trefn arolygu, a gweithdrefn trwsio ar waith, ac roedd y safonau a'r arferion yn ei Gynllun Rheoli yn seiliedig ar risg i raddau helaeth. Fodd bynnag, mae'n debyg nad oeddent yn gwbl gyson â gofynion y cod newydd ac argymhellion CSSC. O ganlyniad, adolygodd yr Adran ei threfniadau presennol (hierarchaeth, arolygu ac atgyweirio) a sefydlodd safonau a oedd yr un fath, os nad yn well, na'r rhai a gynigiwyd gan CSSC. Dyma'r safonau sydd wedi'u cynnwys yn Llawlyfr Cynnal Priffyrdd newydd y Cyngor.

4. RHESYMEG A CHYFIAWNHAD DROS ARGYMELL Y PENDERFYNIAD

4.1 Bydd mabwysiadu'r Llawlyfr newydd yn sicrhau:

- bod gweithdrefnau cynnal asedau priffyrdd y Cyngor yn cydymffurfio â'r canllawiau cenedlaethol presennol
- bod y Cyngor yn darparu rhwydwaith priffyrdd diogel sydd wedi'i gynnal yn dda
- fod safonau cynnal priodol yn cael eu gweithredu'n gyson ledled Gwynedd
- bod safonau a dull gweithredu'r Cyngor yn gyson ag awdurdodau priffyrdd eraill o fewn Cymru
- y bydd y Cyngor yn parhau i allu amddiffyn hawliadau trydydd parti a chamau cyfreithiol gan unigolion
- bod dyraniadau cyllideb cynnal priffyrdd yn y dyfodol yn cael eu dylanwadu gan risg yn hytrach na gan ffactorau eraill.

5. Y CAMAU NESAF AC AMSERLEN

5.1 Os caiff ei gymeradwyo gan y Cabinet, bydd y Llawlyfr yn cael ei weithredu ar unwaith gan arolygwyr, peirianwyr a swyddogion cymwys eraill yr Adran er mwyn sicrhau bod y rhwydwaith priffyrdd yn cael ei reoli a'i gynnal i'r safonau a argymhellir cyn belled ag sy'n rhesymol ymarferol.

5.2 Dim ond un ddogfen yw'r Llawlyfr mewn cyfres o ddogfennau sy'n cefnogi dull y Cyngor o reoli ei ased priffyrdd. Bydd y gweddill y dogfennau, gan gynnwys Cynllun Rheoli Asedau, yn cael ei baratoi dros y 12 mis nesaf.

5.3 Bydd hierarchaeth y rhwydwaith, y drefn arolygu a'r weithdrefn atgyweirio yn destun monitro parhaus drwy gydol oes y Llawlyfr. Fodd bynnag, bydd yr Adran yn cynnal adolygiad ffurfiol o'r risgiau sy'n gysylltiedig â rheoli'r rhwydwaith priffyrdd bob dwy flynedd er mwyn ystyried unrhyw newidiadau sylweddol i ased y briffordd. O ganlyniad, os bydd y Llawlyfr yn cael ei gymeradwyo nawr, bydd yn cael ei adolygu'n ffurfiol ym mis Gorffennaf 2025. Bydd unrhyw ddiwygiad i'r Llawlyfr o ganlyniad i'r adolygiad ffurfiol yn cael ei adrodd i'r Tîm Arweinyddiaeth er gwybodaeth a chymeradwyaeth.

6. DEDDF LLESIANT CENEDLAETHAU'R DYFODOL (CYMRU) 2015

6.1 Mae Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 ynglŷn â gwella llesiant cymdeithasol, economaidd, amgylcheddol a diwylliannol Cymru. Mae'r ddeddf yn gosod dyletswydd llesiant ar gyrff cyhoeddus sydd wedi ei anelu at gyflawni 7 o nodau llesiant sef Cymru sydd yn llewyrchus, gydnerth, iachach, mwy cyfartal gyda chymunedau cydlynus a diwylliant bywiog lle mae'r Gymraeg yn ffynnu ac sy'n gyfrifol ar lefel byd eang. Mae'r Llawlyfr wedi ei baratoi gan ddal sylw at y gofynion yma ac yn unol â'r 5 ffordd o weithio.

7. ASESAD EFFAITH CYDRADDOLDEB

7.1 Nid oes effeithiau negyddol ar unrhyw grwpiau neu gyfrannau o'r boblogaeth wedi eu hadnabod wrth ddatblygu'r Llawlyfr Cynnal a Chadw Priffyrdd.

8. BARN SWYDDOGION STATUDOL

Y Swyddog Monitro:

Mae'r llawlyfr yn darparu canllaw ynglŷn â sut fydd y Cyngor yn mynd ati i gyflawni ei ddyletswyddau statudol o ran cynnal y rhwydwaith ffyrdd o fewn Gwynedd. Mae'n briodol fod y Cabinet yn ystyried y mater ac yn penderfynu ar fabwysiadu.

Pennaeth Cyllid:

Ni fydd mabwysiadu'r Llawlyfr Cynnal Priffyrdd yn creu ymrwymiad gwario ynddo'i hun, ond mae'n cynnig camau eglur er mwyn adnabod a blaenoriaethu'r gwaith hanfodol sy'n cael ei wireddu gan y Gwasanaeth Cynnal Priffyrdd. Mae swyddogion perthnasol o'r Adran Gyllid wedi ymgysylltu gyda swyddogion yr Adran Priffyrdd, Peirianeg ac YGC wrth iddynt ddatblygu'r llawlyfr yma. Mae cael canllawiau clir fel hyn yn eu lle - sy'n cael eu hymlynu iddynt - yn allweddol er mwyn amddiffyn buddiannau'r Cyngor.